

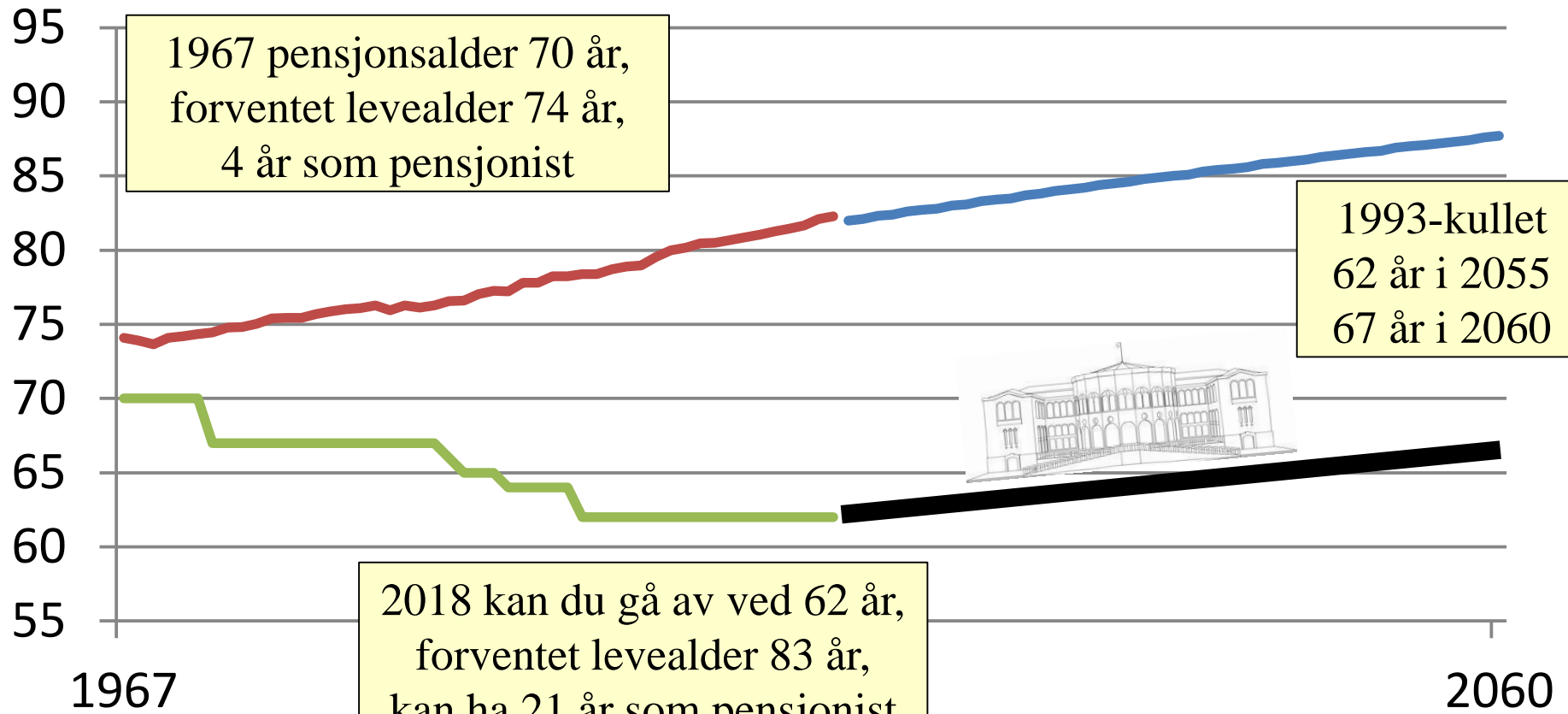
Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor

Erik Orskaug, sjeføkonom i Unio

April 2018

www.unio.no

Levealdersjustering innført 2011

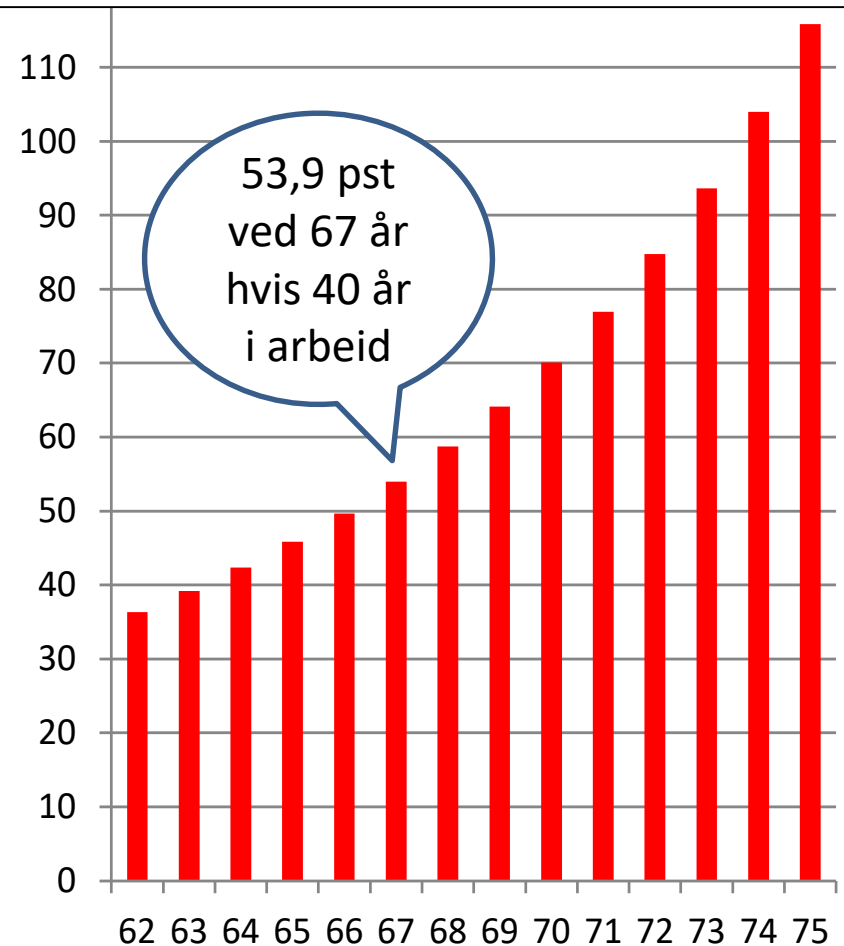

Hvis tidligste avgang skal følge veksten i forventet levealder, vil «det nye 62» bli 66 år for 1993-kullet, likevel 22 år som pensjonist

Ny folketrygd

- Innfases gradvis 1954-62-kullene
- Allårsopptjening (13-75 år), 18,1 pst av årets lønn < 7,1 G
- Beholdningen reguleres årlig med den generelle lønnsveksten
- Levealdersjustering og indeksering
- Fleksibelt uttak 62-75 år
- Livsvarig pensjon
- Opptjeningskrav til tidliguttak: Minst minstepensjon ved 67 år
- **Gammel FT:** 20 beste av 40 år ga «full» pensjon, maks «52 pst», noen år deltid kom «godt ut»

Ny folketrygd i pst av inntekt 6G, 35 år ved 62 år, flat lønn, før laj

Hvem kan ta ut folketrygd ved 62 år?

Krav til årlig inntekt for å kunne ta ut 100 pst alderspensjon fra folketrygden
Forutsatt yrkesstart ved 22 år og jamn inntekt målt i 2017-kroner,
senere yrkesstart gir høyere krav til inntekt

1956-kullet er
62 år i 2018

1963-kullet er
62 år i 2025

Alder	AFP-virksomhet		Uten AFP	
	1956	1963	1956	1963
62	361 000	266 000	475 000	480 000
63	331 000	209 000	443 000	429 000
64	247 000	153 000	405 000	312 000
65	163 000	100 000	368 000	201 000
66	81 000	49 000	332 000	97 000

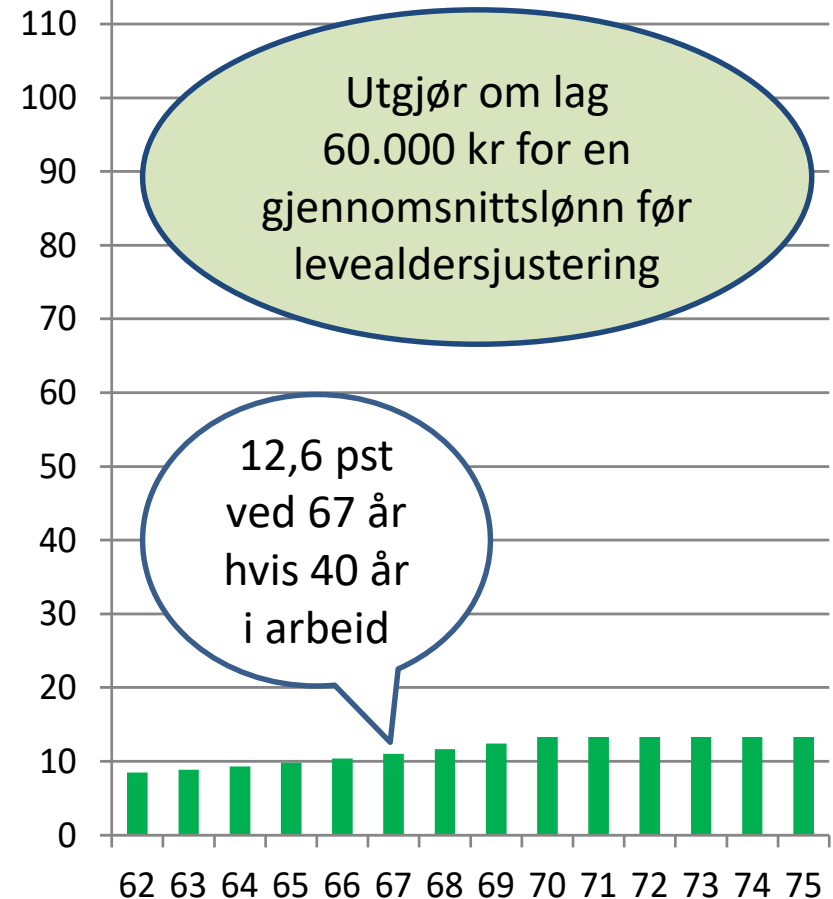
Lettere å kvalifisere for 1963-kullet:

Allårsregelen gjør at opptjening i ny folketrygd øker mer med økende alder enn i gammel modell der de med 40 år kan få full opptjening allerede ved 62 år

Livsvarig AFP («påslag»)

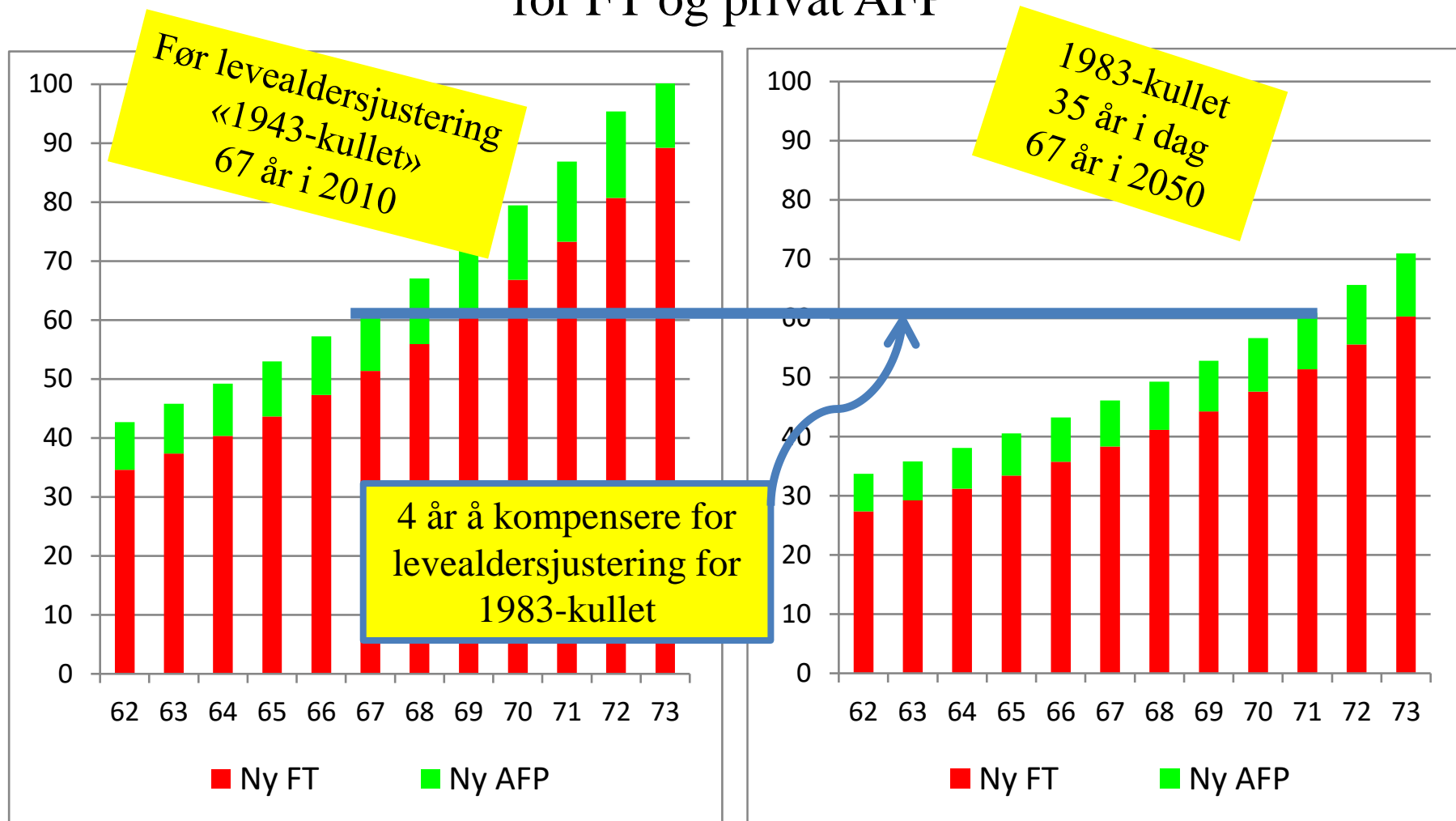
- Betinget rettighet, 7 av siste 9 år i AFP-bedrift (overgangsordning)
- «Allårsopptjening» (13-61 år)
  - 4,21 pst av lønn opp til 7,1 G
- Opptjening stopper ved 62 år
- Levealdersjustering (forholdstall)
- Fleksibelt uttak 62-70 år
- Tidliguttak krever at FT+AFP minst gir minstepensjon ved 67 år
- Livsvarig pensjon
- Reguleres som folketrygden

Inntekt 6G, 35 år ved 62 år, flat lønn, før levealdersjustering

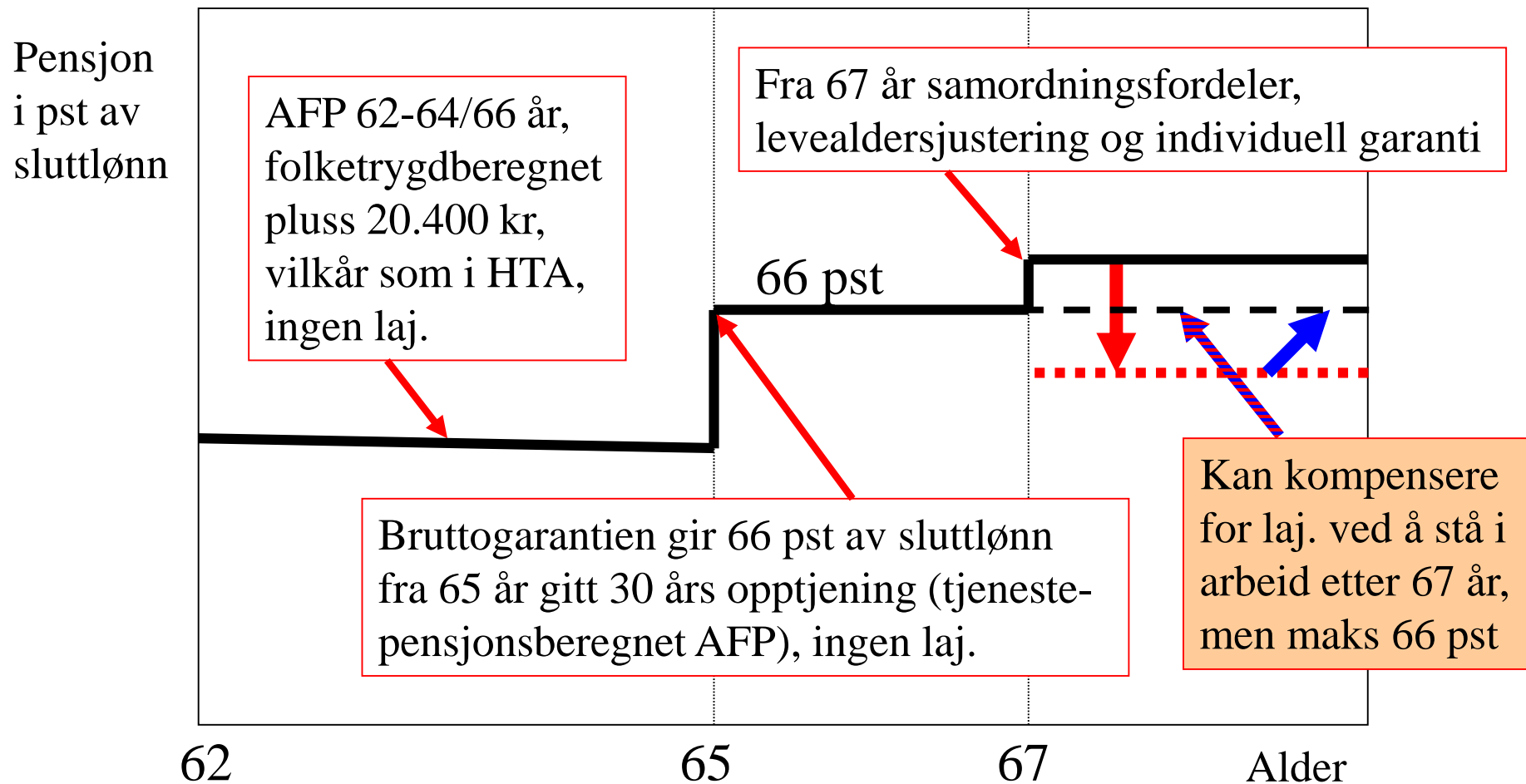

Levealdersjustering har kommet for å bli

Figuren viser effekten av 40 års forventet levealdersjustering for FT og privat AFP

AFP som tidligpensjon og bruttoordningen videreført i 2009, men med levealdersjustering og ny regulering

Bruttogaranti og samordning

1953-kullet er 67 år i 2020, skal ha 9/10 gml FT og 1/10 ny FT

- Bruttogaranti 66 pst ved 65 år (tjenestepensjonsberegnet AFP til 67 år)
- Ved 67 år samordnes bruttopensjonen i OfTP med alderspensjonen fra folketrygden **og levealdersjusteres**
  - **Fiktivfordeler** (deltid, kort opptjening, overtid, bijobber), **grunnpensjonsfordeler** (kvartingen), **stor verdi, uklar fordeling**
- Dagens samordning er knyttet til regelverket for den gamle folketrygden, nye samordningsregler må knyttes til ny folketrygd
- Avtalen sikrer bedre fordelingsprofil enn høringsnotat, ingen null-pensjonister

Samordnet alderspensjon ved 67 år:

Bruttogarantien 66 pst (laj)	66 pst
- Samordningsfradrag (laj)	- 48 pst
= Netto tjenestepensjon	=18 pst
+ Folketrygd (laj)	+54 pst
= Samlet pensjon	=72 pst

Alternativ framstilling av samordnet alderspensjon ved 67 år:

Bruttogarantien 66 pst (laj)	66 pst
+ Samordningsfordeler (laj)	+6 pst
= Samlet pensjon	=72 pst

66 pst av sluttlønn?

Her ser du hva en videreføring av dagens ordning ville gitt ved 67 år

1973-kullet: 55 pst

1993-kullet: 49 pst

Avtale om OfTP

- **Viktigst:** Sikrer bedre tjenstepensjon for de yngre så de kan kompensere for levealdersjusteringen raskest mulig
- **1962-kullet** (62 år i 2024) **og eldre:** Blir i dagens ordning, beholder AFP som tidligpensjonsordning, økt fleks etter 67 år
- **1963-kullet** (62 år i 2025) **og yngre får påslagsordning på beholdningsform fra 2020:**
  - Folkestrygd, 18,1 pst < 7,1 G
  - Ny livsvarig AFP, 4,21 pst < 7,1G, første uttak 2025
  - Ny alderspensjon i OfTP, 5,7 pst 0-12 G, 18,1 pst > 7,1 G
  - Oppsatt rett fra opptjening i brutto før 2020 beregnes etter vanlige regler, kan tas ut fra 62 år

Livsvarig AFP og betinget tjenstepensjon

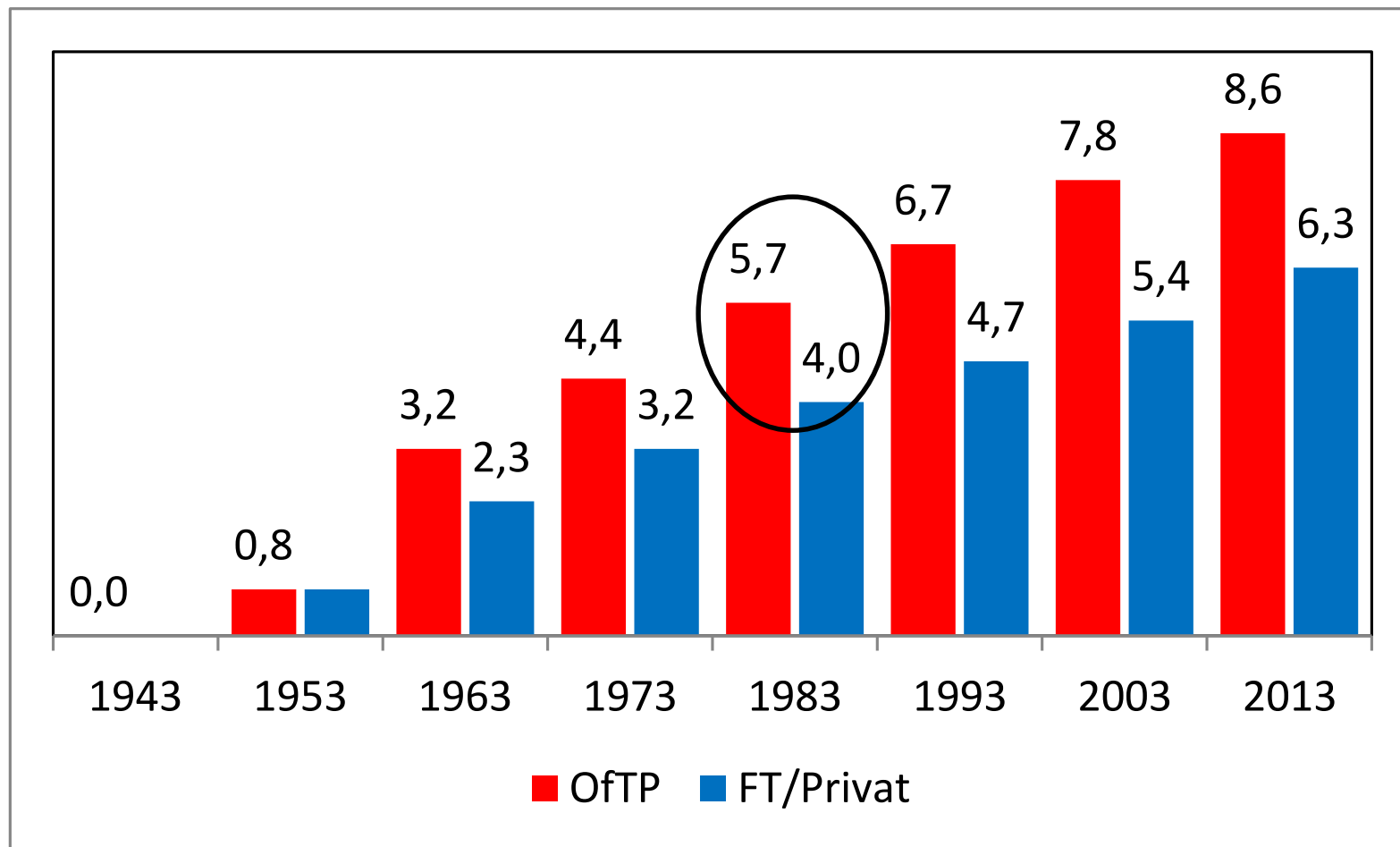
- **1963-kullet og yngre får full AFP**, første mulige uttak 2025
  - Sikre bedre mobilitet mellom offentlig og privat sektor
  - 4,21 pst < 7,1 G folketrygdens pensjonsgrunnlag
  - Fleksibelt uttak fra 62 til 70 år som en livsvarig ytelse
- **Betinget tjenstepensjon (forsikret AFP) tetter hull:**
  - De som ikke kvalifiserer til ordinær AFP, f.eks. oppsatte
  - Medregning mellom privat og offentlig sektor
  - 3,0 pst < 7,1 G tjenstepensjonens pensjonsgrunnlag
  - Fleksibelt uttak fra 62 til 70 år som livsvarig ytelse

Sikringer og overgangsordninger

- **Tidligpensjonstillegg (overgangstillegg)** for årskullene 1963-1970: For 1963-kullet er tillegget på 0,15 G, tilsvarende 14 045 kroner. Trappes ned til 1970-kullet
- **Individuell garanti for årskullene 1959-1962:** Fra 90 pst til 60 pst av 66-pstgarantien som er gitt t.o.m. 1958-kullet
- **Individuell garant for årskullene 1963-67:** Tillegg på 1,5 pst av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte bruttopensjonen
- **Nye samordningsregler:** 2 pst av folketrygden samordnes ikke, pluss et kronebeløp til alle, gir god sosial profil og ingen blir nullpensjonister

Lenger tid å kompensere for levealdersjustering

Antall år i arbeid etter 67 år for å kompensere
(i figuren tas det ikke hensyn til grunnlovsvern for 63- og 73-kullet)

To viktige mål for forhandlingene

- Høyere livsvarig nivå ved 67 år i ny ordning
- Kompensere for levealdersjusteringen raskere for å nå 66 pst

	Dagens ordning	Ny avtale	Bedre med ny avtale
1973-kullet	55 pst	61 pst	6 pst.poeng
66 pst ved	70 år 6 mnd.	68 år 0 mnd.	2 år 6 mnd.
1993-kullet	49 pst	55 pst	6 pst.poeng
66 pst ved	73 år 0 mnd.	69 år 9 mnd.	3 år 3 mnd.

Avtalen bedre for de yngre

- Levealdersjustering innført i 2011
- Offentlig ansatt født i 1993 måtte jobbet 2 år lenger enn privat ansatte for å kompensere for levealdersjusteringen hvis vi hadde videreført dagens ordning
- Videreført bruttoordning ville gitt full pensjon etter 30 år (ved 67 år), men ingen opptjening etter det. Ville tape 40 pst av effekten av å stå lenger i arbeid
- Videreført bruttoordning ville, pga. Stortingets vedtak i 2010, gitt en stadig lavere pensjon fra tjenstepensjonen hvis du hadde stått i arbeid lenger enn 67 år

«30 år» og sluttlønn

Opptjeningsår	Opptjeningsbrøk	Oppsatt rett
(20) 27-67 år	40-deler	40-deler
30-67 år	37-deler	40-deler
37 (47)-67 år	30-deler	33-deler

- >30 års opptjening ved 67 år gir i dag ingen opptjeningseffekt ved å stå lenger i arbeid, kun uttakseffekt. <30 år gir både 30-deler og uttakseffekt
- Bruttogarantien gir 66 pst av sluttlønn ved 65 år gitt 30 års opptjening
- ASD-rapport desember 2015 «3-6 prosent»:
  - SPK: Stat 3 pst (særalder 10 pst), skole 4 pst
  - KLP: Kommune 3 pst/6 pst (kv/menn), helseforetak 3 pst/5 pst, bedrifter 5 pst/7 pst, sykepleiere 6 pst/8 pst, leger 15 pst/12 pst
- 4 pst sluttlønn gir 2,4 pst lavere kompensasjon

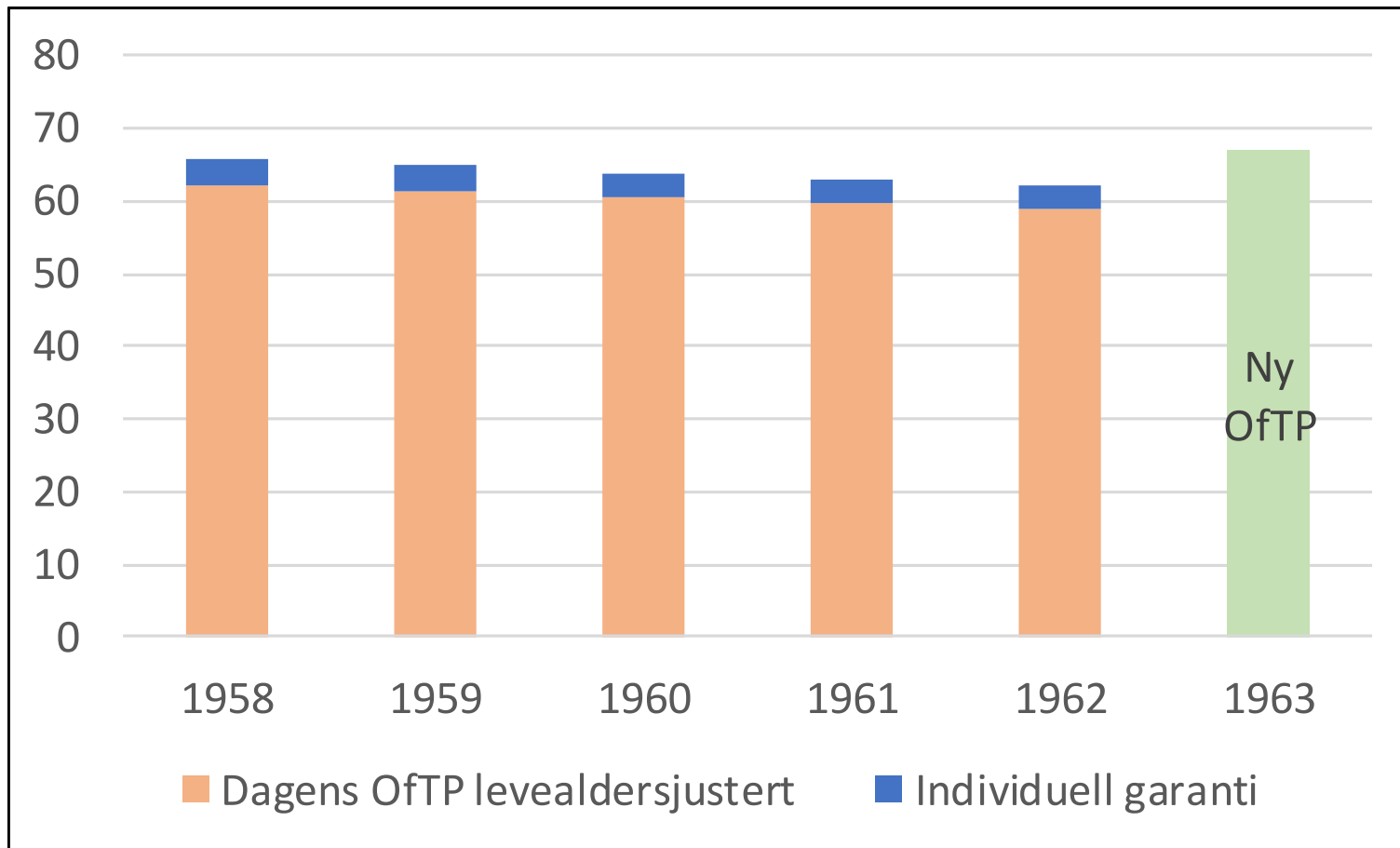
Årskullene 1959-1962

1962-kullet er
67 år i 2029

Beholder AFP som tidligpensjon, bruttoordning og sluttlønnssystem.

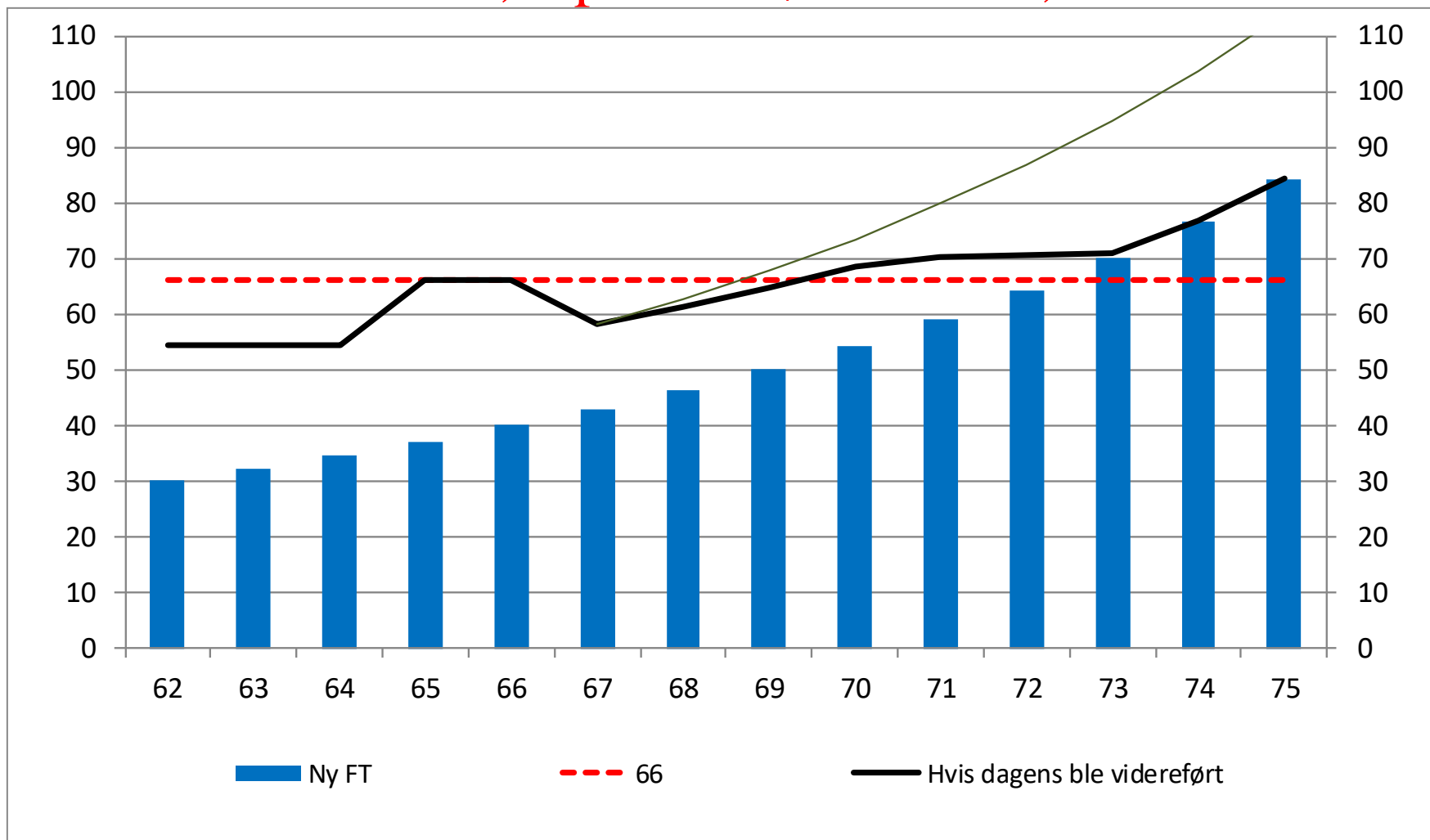
Bruttopensjonen levealdersjusteres.

Individuell garanti trappes ned fra 90 pst til 60 pst av garantien for 1958-kullet.

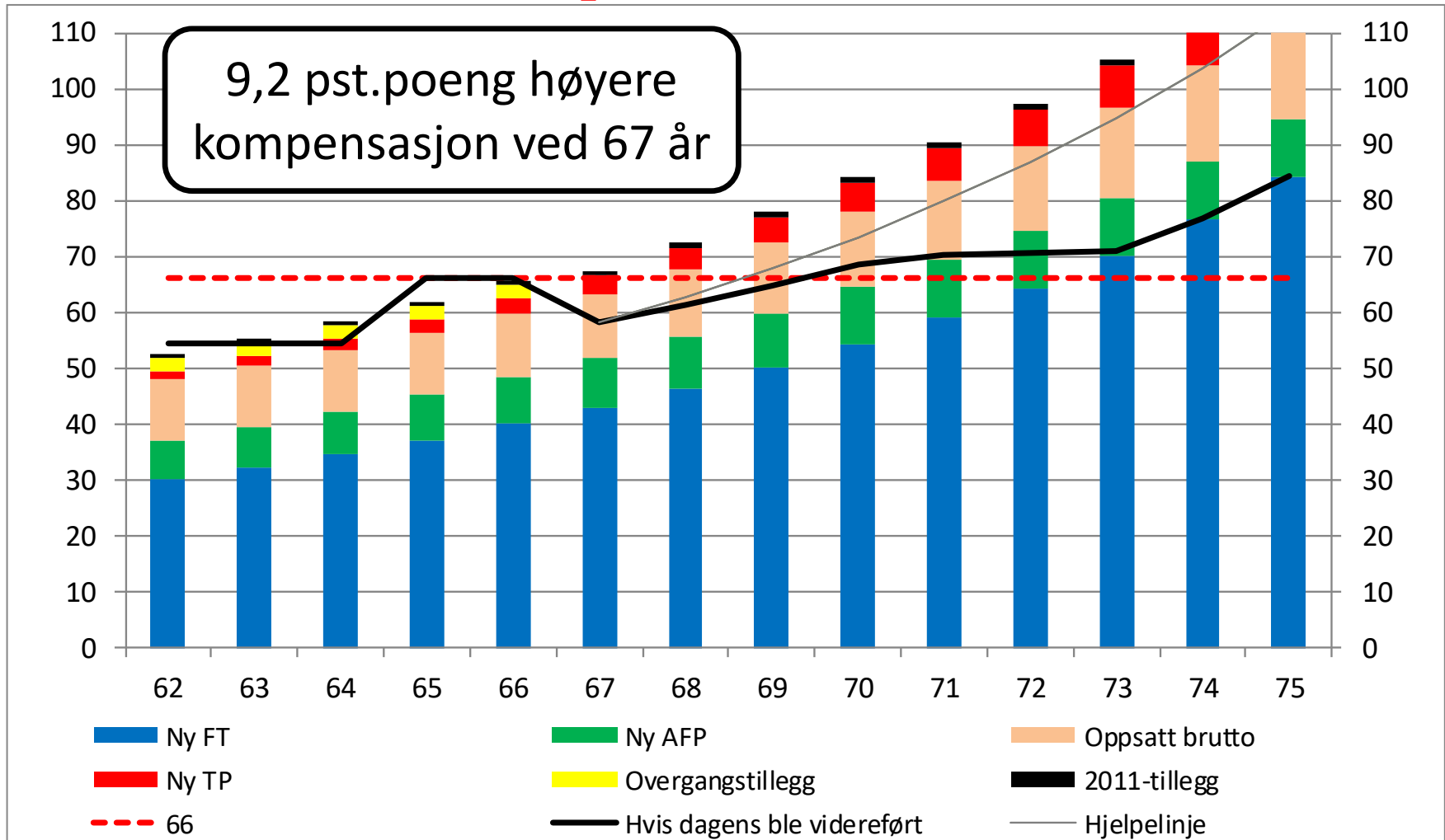
Dagens ordning videreført

Yrkesstart 27 år, 4 pst sluttlønnseffekt, 1963-kullet

Påslag like god som dagens ved 64 år

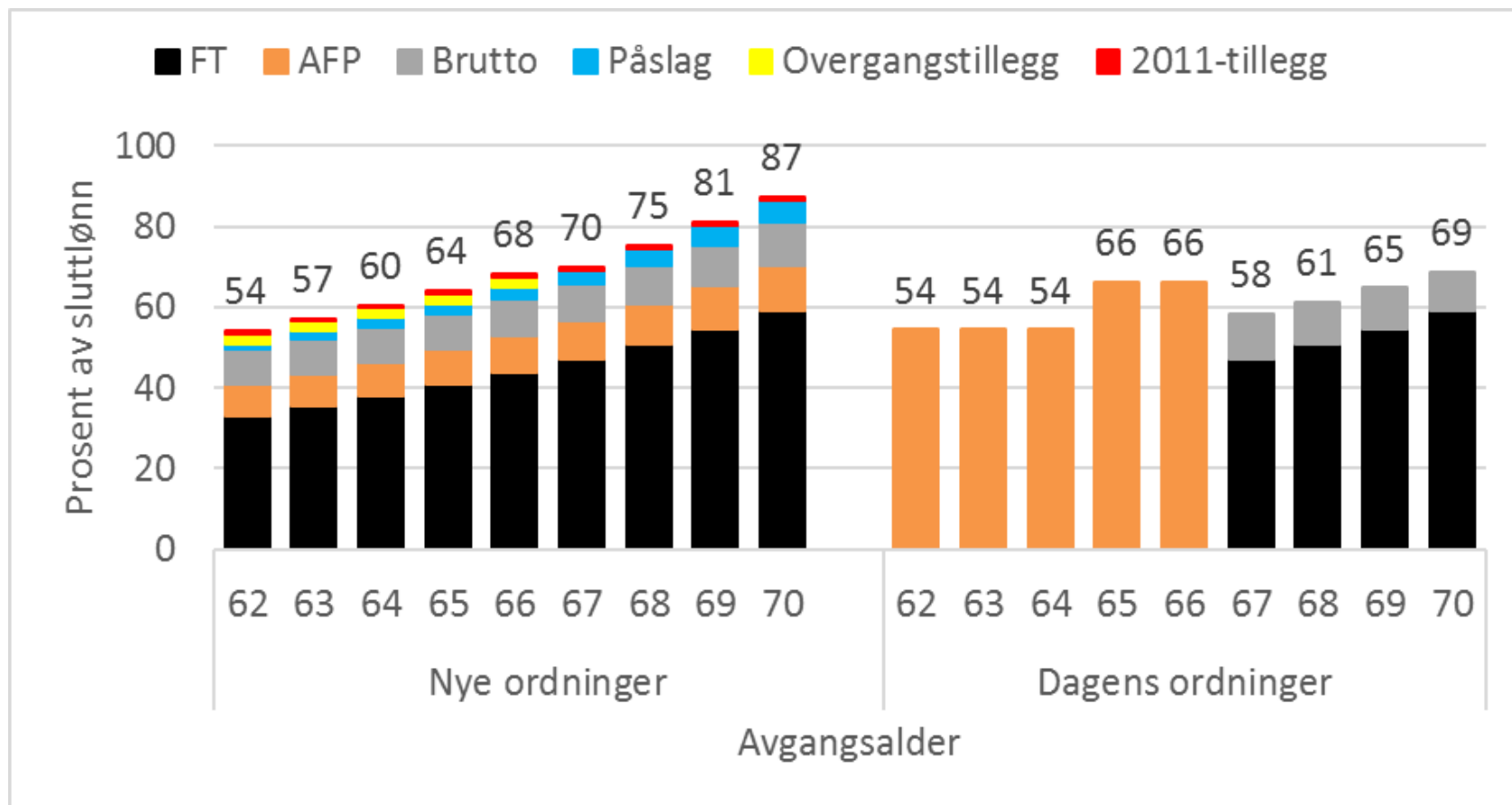
Yrkesstart 27 år, 4 pst sluttlønnseffekt, 1963-kullet

1963-kullet:

1963-kullet er 62 år i 2025

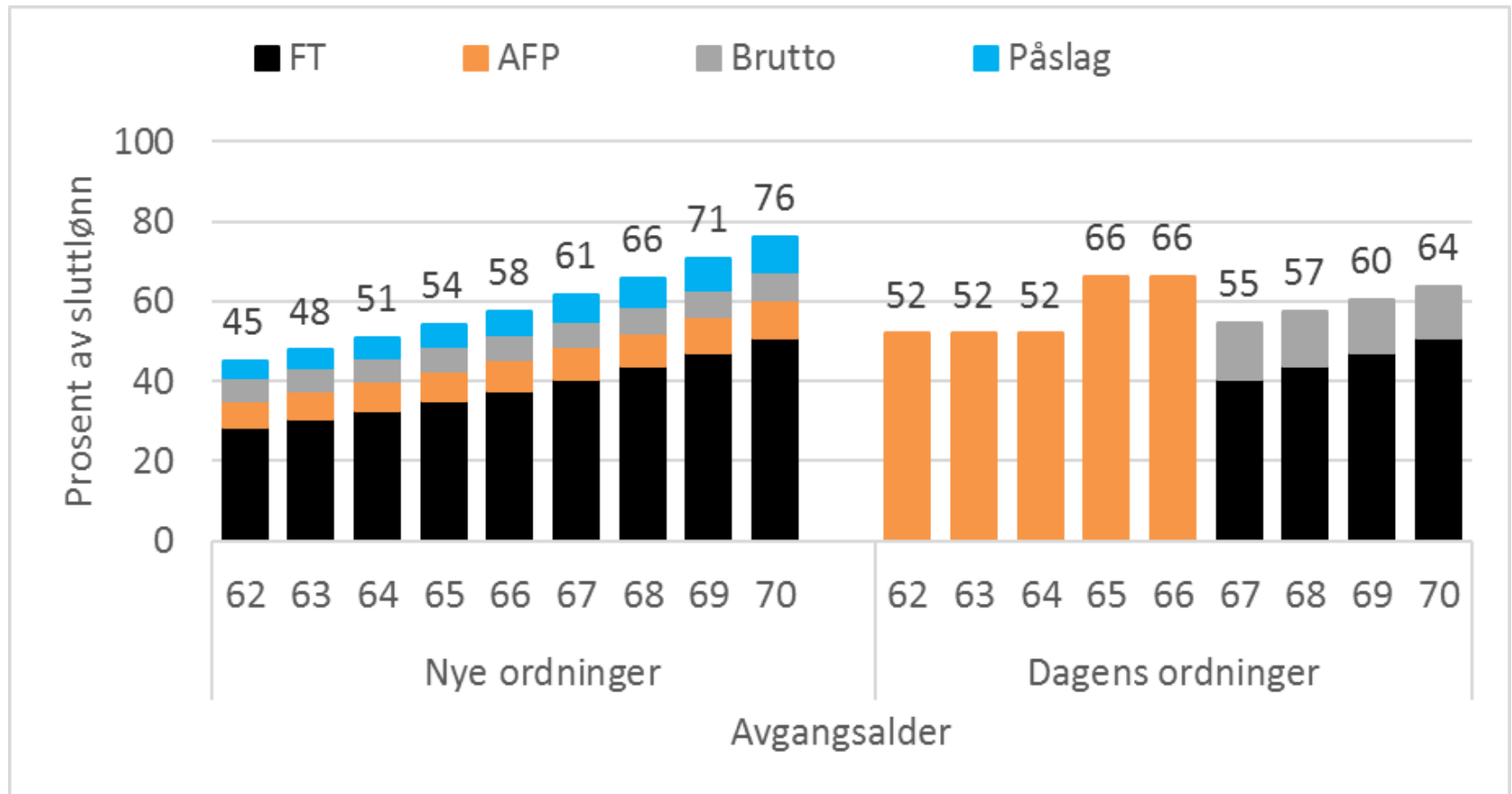
Ny ordning like god ved 63 år, gir 66 pst ved 66 år, 3 ¼ år raskere enn med dagens ordning

1973-kullet:

1973-kullet er
62 år i 2035

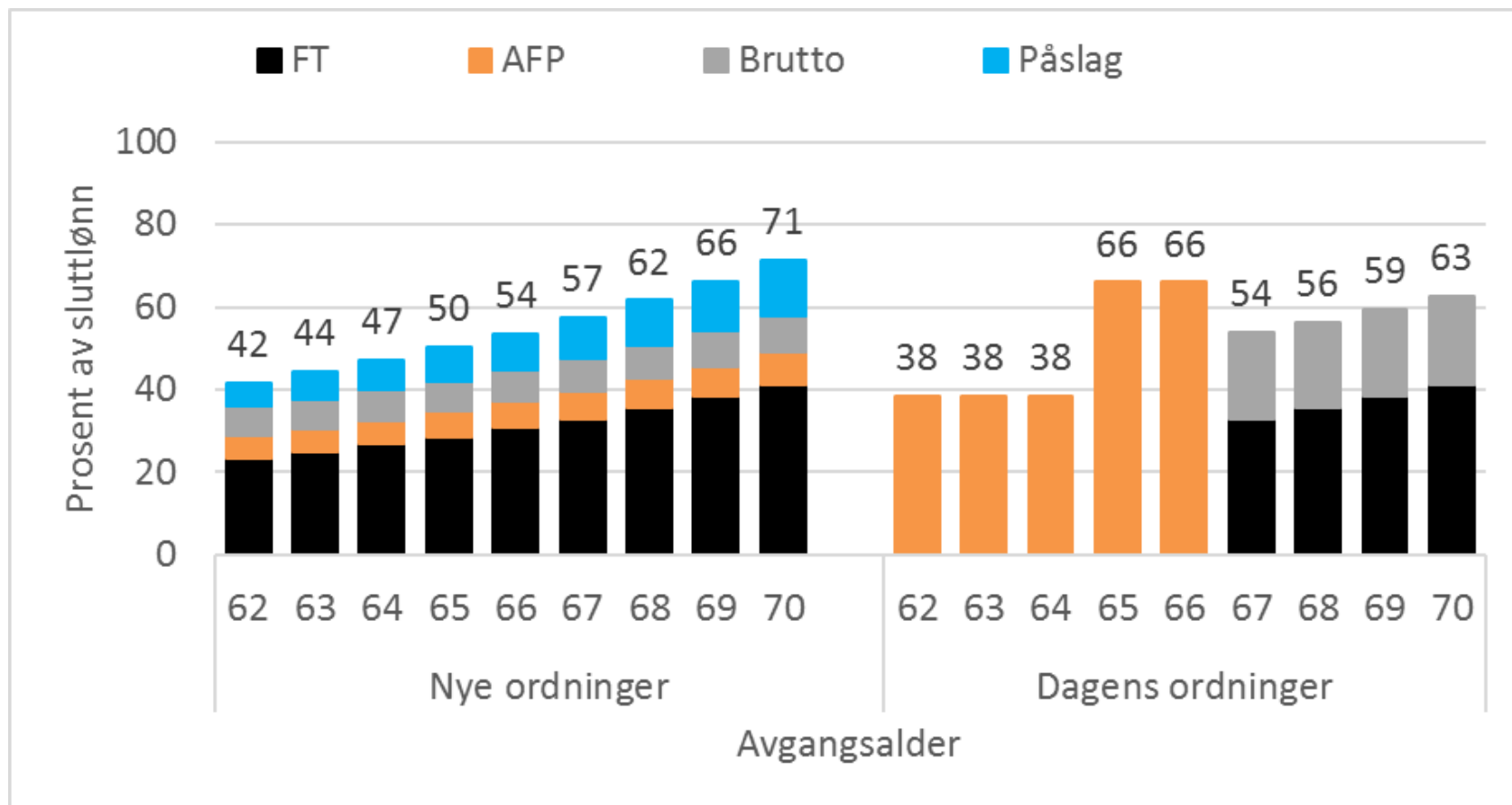
Ny ordning like god ved 65 år, gir 66 pst ved 68 år,
2 ½ år raskere enn med dagens ordning

Høy sluttlønn, 1973-kullet:

1973-kullet er
62 år i 2035

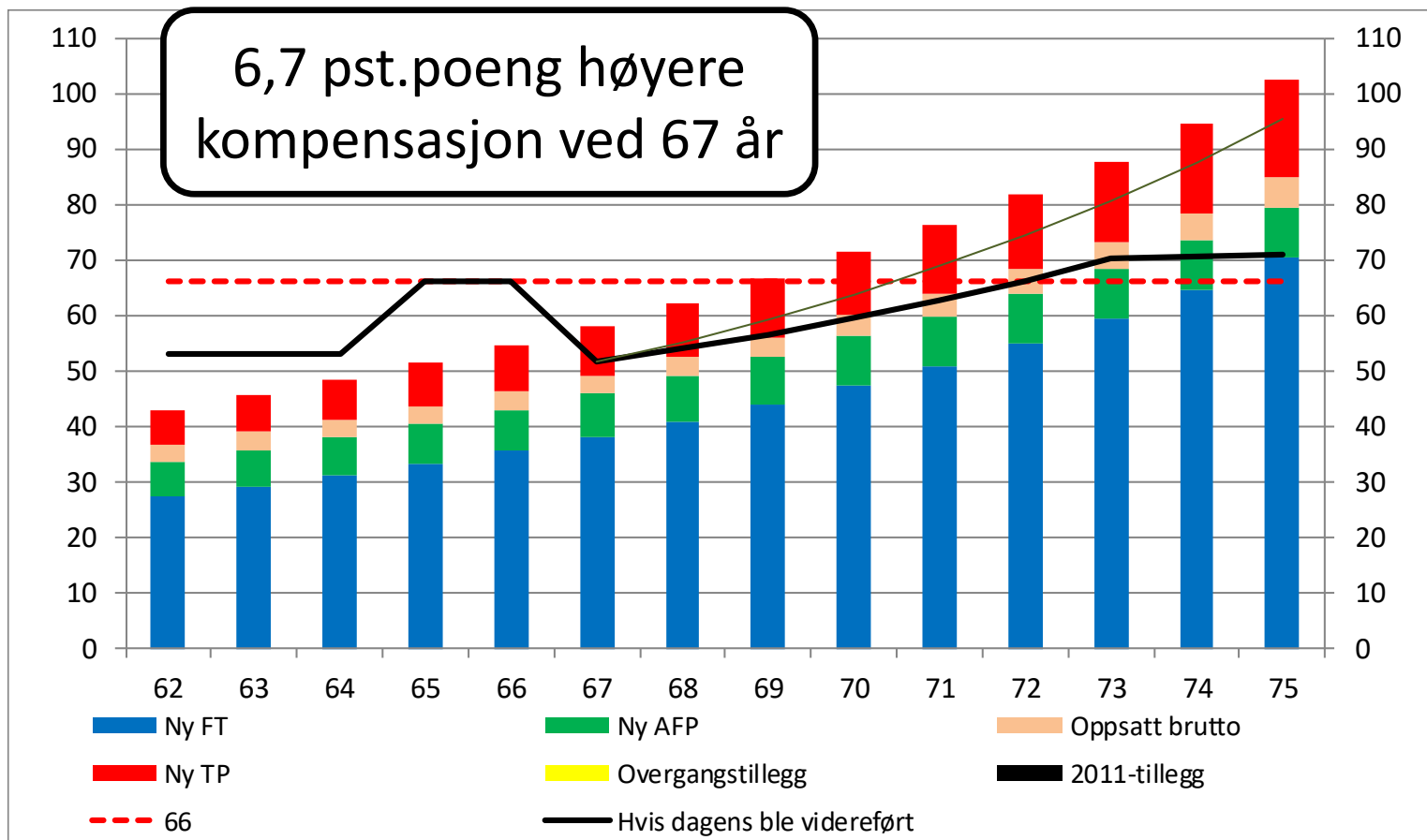
Ny ordning like god ved 66 år, gir 66 pst ved 69 år,
2 år raskere enn med dagens ordning

1983-kullet:

1983-kullet er 62 år i 2045

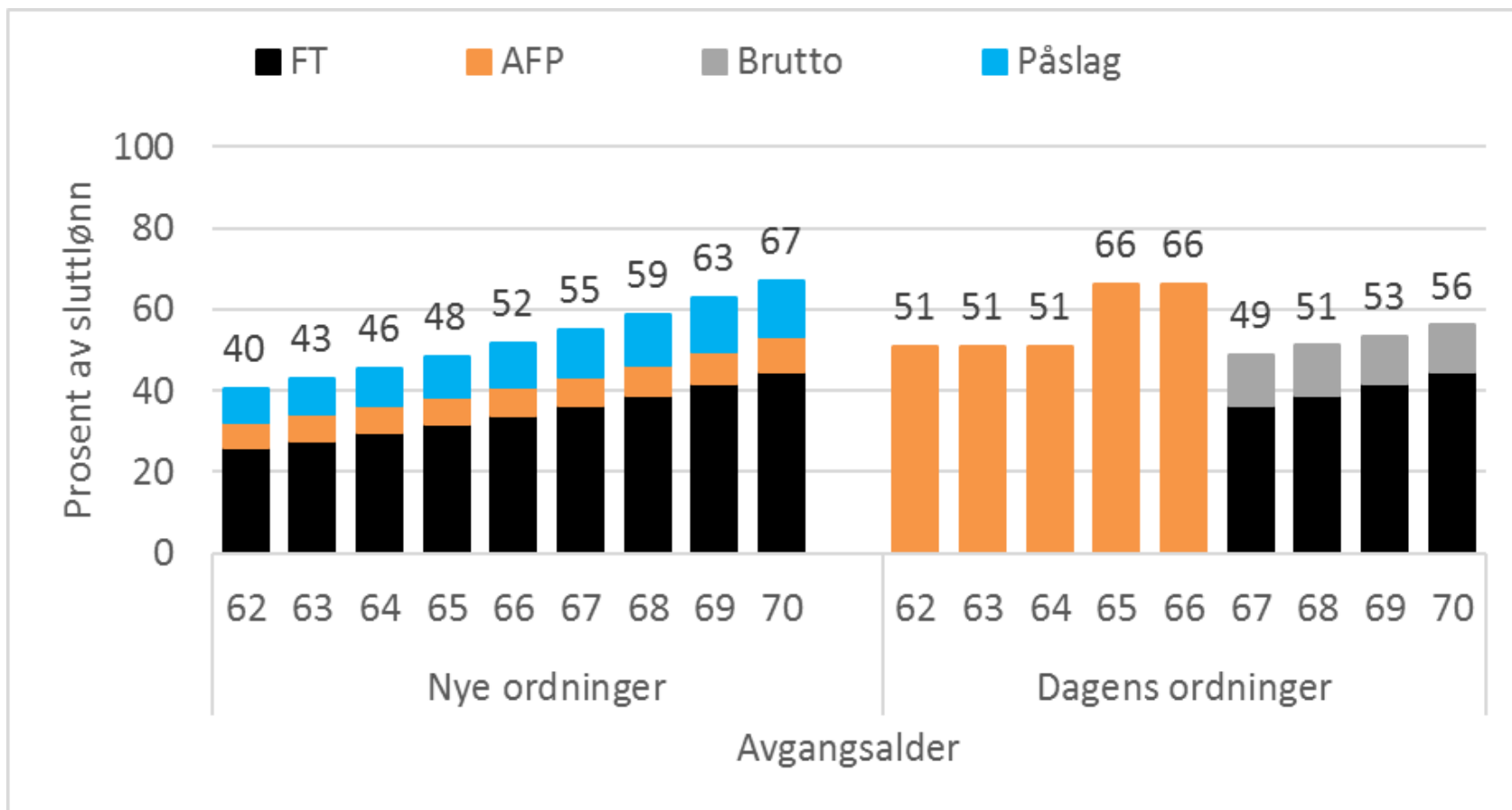
Ny ordning like god ved 65 år, gir 66 pst ved 69 år, 3 år raskere enn med dagens ordning

1993-kullet:

1993-kullet er 62 år i 2055

Ny ordning like god ved 65 år, gir 66 pst ved 69 ¾ år, 3 ¼ år raskere enn med dagens ordning

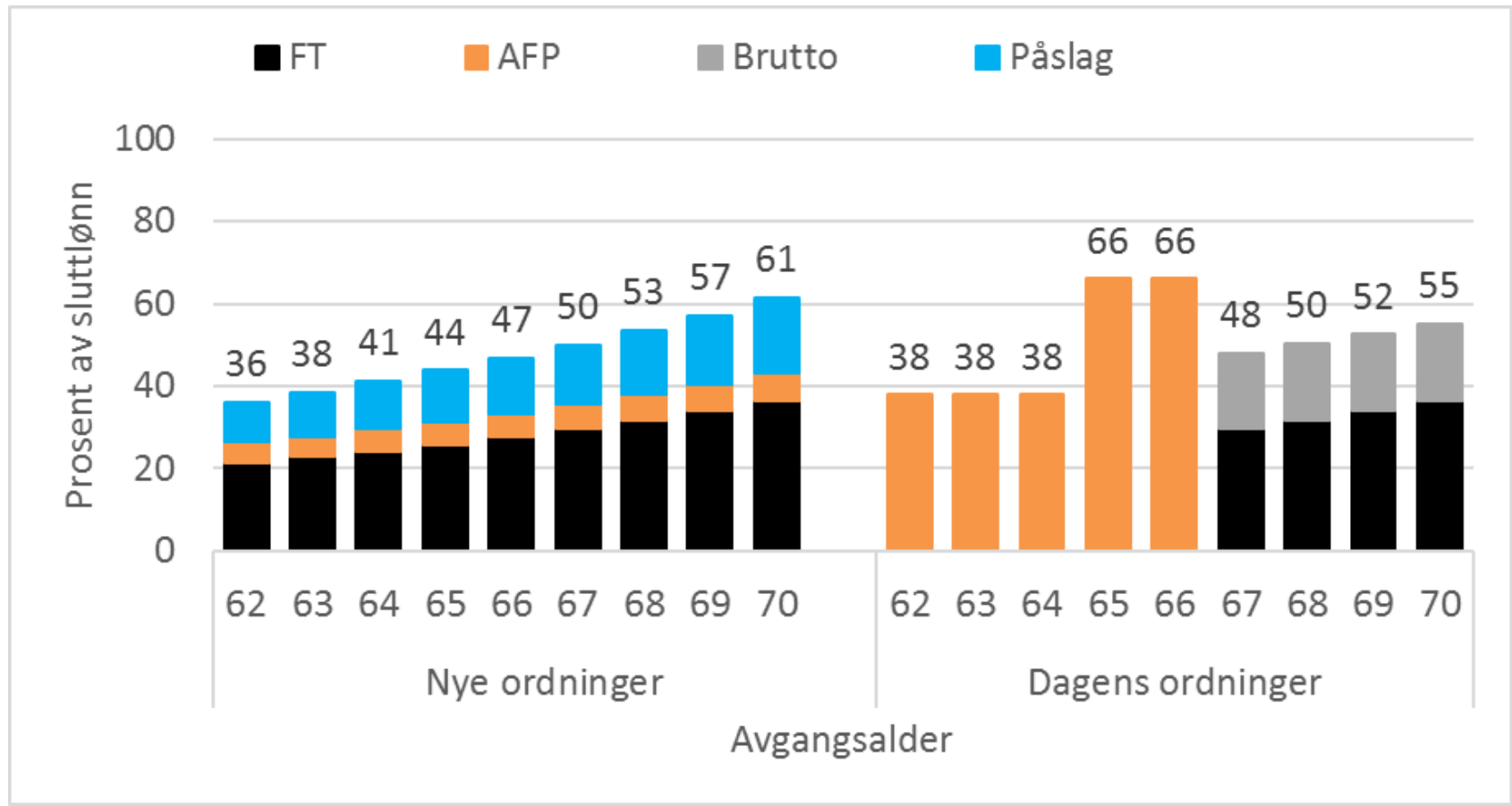

Høy sluttlønn, 1993-kullet:

1993-kullet er 62 år i 2055

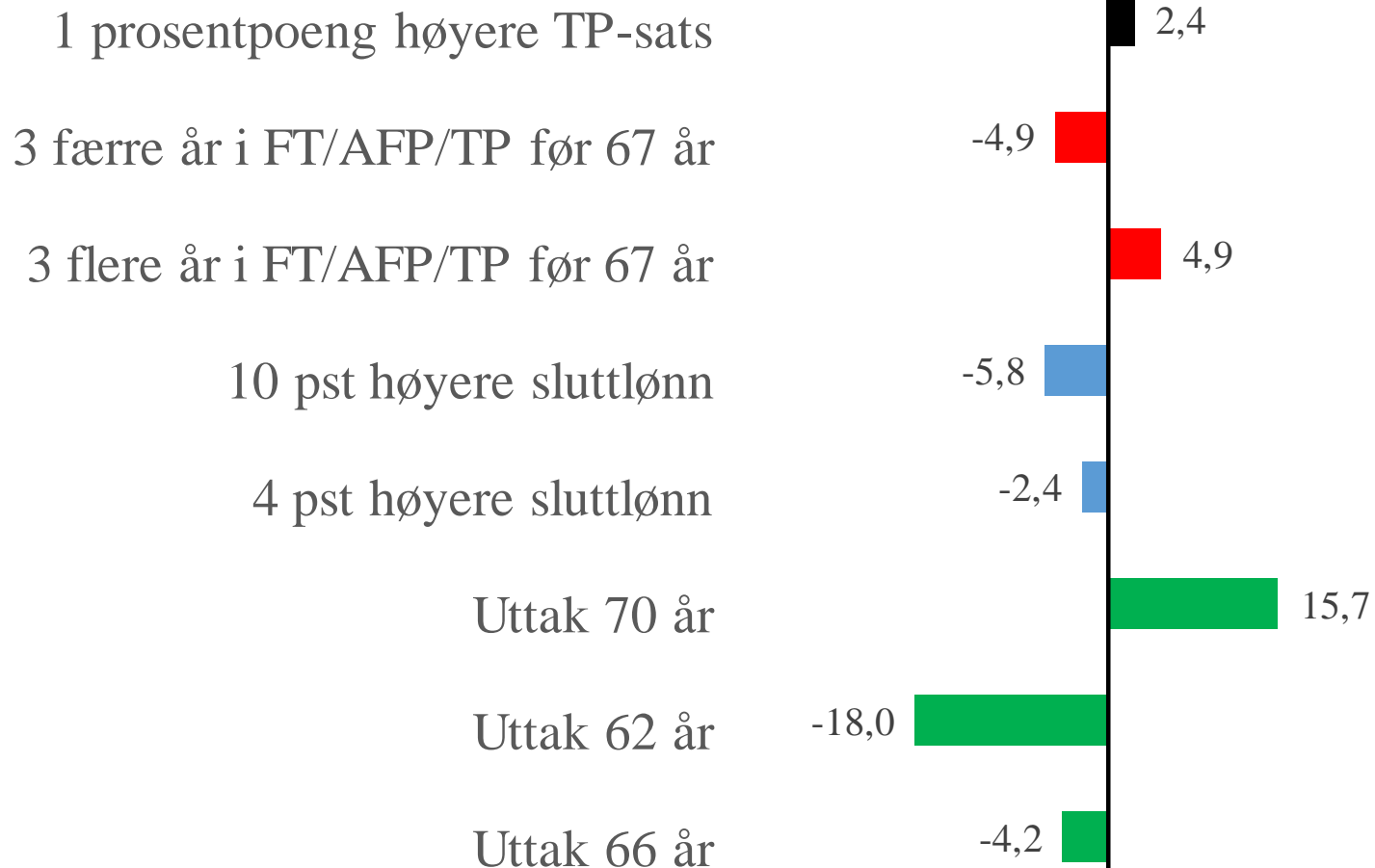
Ny ordning like god ved 66 år, gir 66 pst ved 71 år, 2 ½ år raskere enn med dagens ordning

Større variasjoner med ny modell

Endring i kompensasjon, prosentpoeng

«hvis 1970-kullet hadde alt nytt», uttak 67 år, 40 års opptjening FT/TP, flat lønn

Bedre og lettere å trappe ned

- Fortsatt mulig å gå ned i 60 pst stilling fra 62 år
- Ingen avkorting hvis du «tjener for mye»

Endring i månedsutbetaling* sammenliknet med dagens ordning hvis du går ned i 60 pst stilling fra 62 eller 64 år, tar ut full AFP og 20 pst folketrygd. Full pensjon fra 67 år

	Trappe ned ved 62 år	Trappe ned ved 64 år
1963-kullet	960 kroner	2 280 kroner
1973-kullet	670 kroner	1 880 kroner
1993-kullet	720 kroner	1 810 kroner

*Livsvarig gjennomsnittlig månedsutbetaling

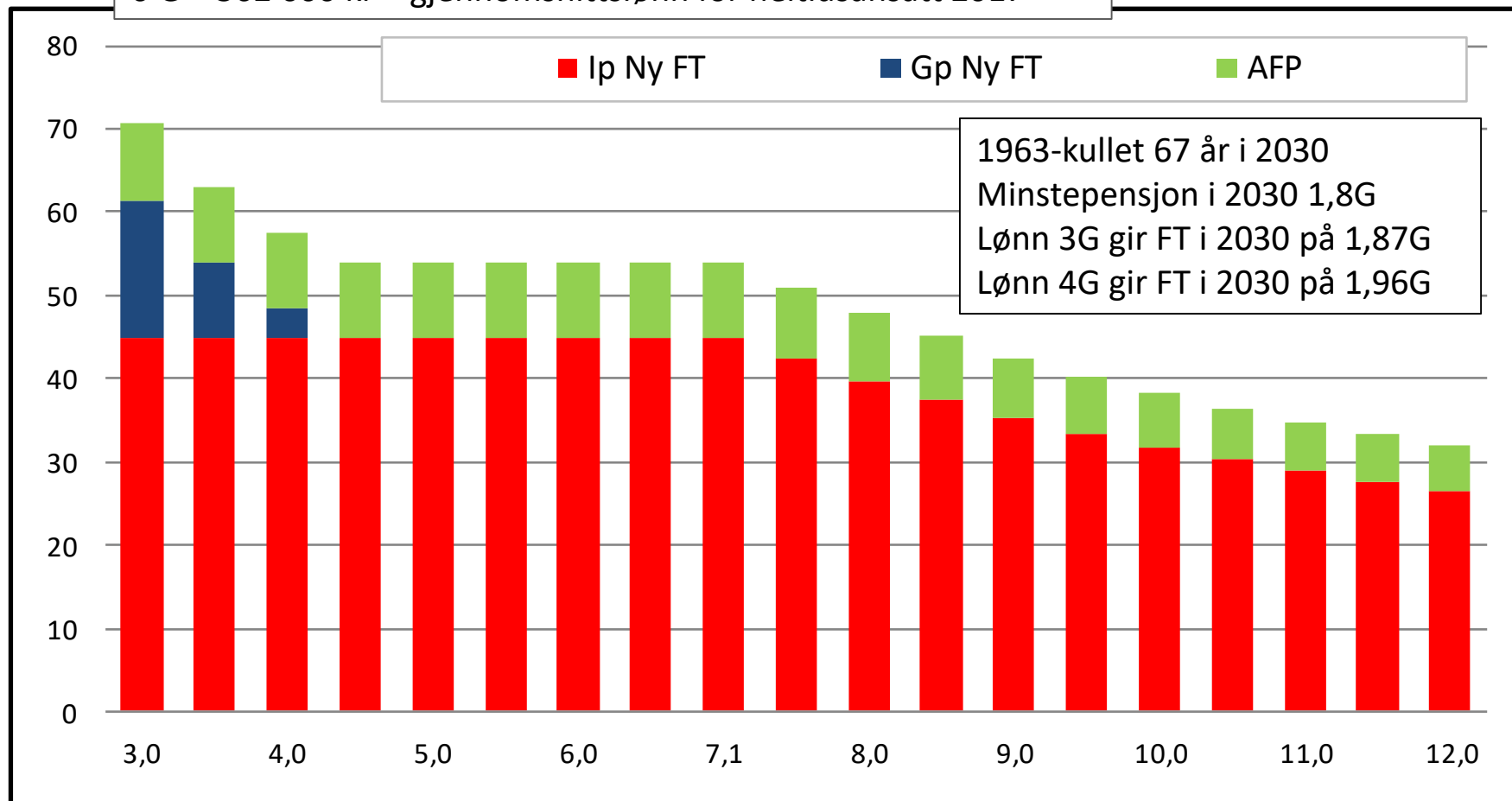
Solidaritets- og likestillingsperspektivet

- Livsvarig pensjon, kjønns- og aldersnøytral
- Tidligpensjonstillegg for årskullene 1963-1970
- Deltid kommer godt ut, folketrygden gir høyere kompensasjon
- I et netto-system gir overtid hos offentlig arbeidsgiver og arbeid hos privat arbeidsgiver høyere uttelling i ny livsvarig AFP enn typeeksemplene viser
  - 20 pst høyere pensjonsgrunnlag i FT gir 2,5 prosentpoeng høyere kompensasjon
- Betinget tjenestepensjon tetter hullene i «privat AFP»
- Nye samordning, god sosial profil, ingen nullpensjonister

Folketrygd og ny AFP fra 2020

1963-kullet, 35 år i FT og AFP ved 62 år, uttak ved 67 år

6 G = 562 000 kr = gjennomsnittslønn for heltidsansatt 2017

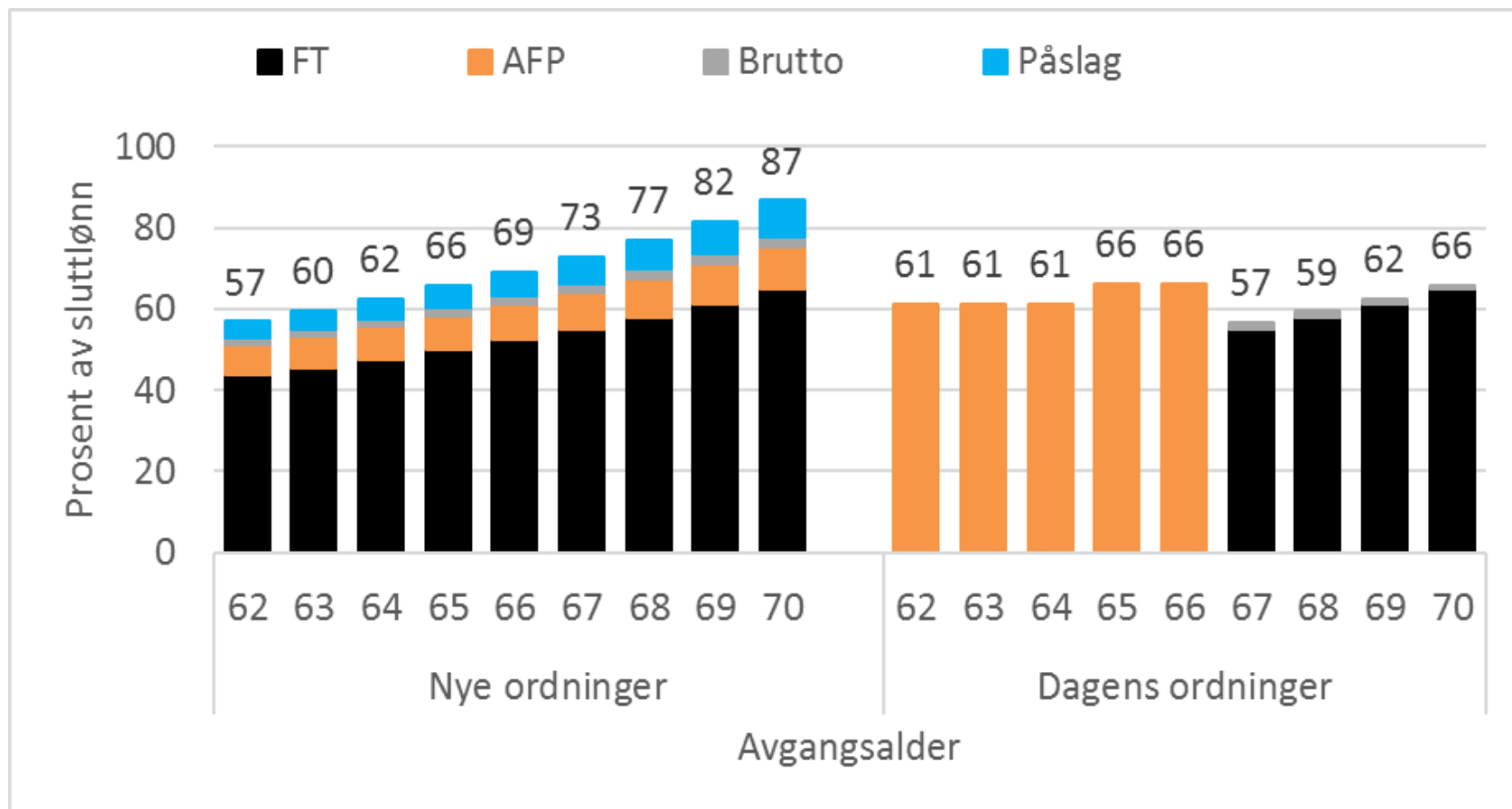

Garantipensjonen i FT utbetales i tillegg til opptjent inntekstpensjon i FT, men avkortes mot opptjent inntekstpensjon med 80 pst fra første krone

60 prosent deltid, 1973-kullet:

1973-kullet er
62 år i 2035

Ny ordning like god ved 62 år, gir 66 pst ved 65 år,
5 år raskere enn med dagens ordning

Like god som maks hybrid

- 5,7 pst i påslagsmodellen er like god som en maks hybrid i privat sektor med 7 pst grunnsats (menn)
- Delingstall gir svakere levealdersjustering enn forsikringsnæringens dødelighetstariffer (K2013)
- Hybriden har svakere maks-kompensasjon for inntekt $> 7,1$ G (665 000 kr), 18,1 pst tilsvarer om lag 13 pst

Kompensasjon i hybriden ved makssats 7 pst for menn og tilsvarende sats i ny offentlig tjenstepensjon for å nå samme kompensasjon, uttak 67 år

	Kompensasjon 7 pst hybrid menn	Nødvendig grunnsats i ny OfTP
1963-kullet	13,76 pst	5,55 pst
1973-kullet	13,09 pst	5,64 pst
1983-kullet	12,54 pst	5,74 pst
1993-kullet	12,08 pst	5,81 pst

Seniorpolitikk viktigere

- «Kampen» for å kunne gå av ved 62 år blir fort kampen for at medlemmene skal bli minstepensjonister
- «62» vil gå bort på sikt, pga. levealdersjusteringen eller som følge av politiske vedtak
- Arbeidslivet må tilrettelegge for lengre karrierer
- Arbeidsgiverne må se verdien av kompetente seniorer, og vil etter hvert se seg tjent med det (kampen om arbeidskraften)
- Pensjonsreformen og levealdersjusteringen vil presse fram bedre holdninger til seniorenne
- Styrke IA-arbeidet, tilrettelegg arbeidsplassene og styrke seniortiltakene

Forventet pensjoneringsalder for 50-åringene i skolesektoren økt med nesten ett år fra 2010 til 2015

Tallene omfatter all pensjonering fram til fylte 70 år: Uføre, AFP, særalder, 85-årsgrense og alderspensjon. Tabellen viser første pensjonsuttak, dvs. at lærere står lenger i arbeid enn tallene viser fordi mange kombinerer delvis uførepensjon eller del-AFP med deltidsarbeid.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	63,4	63,9	63,6	63,9	64,1	64,1

Over halvparten fortsatt i jobb ved 67 år uten å ha uten å ha trappet ned

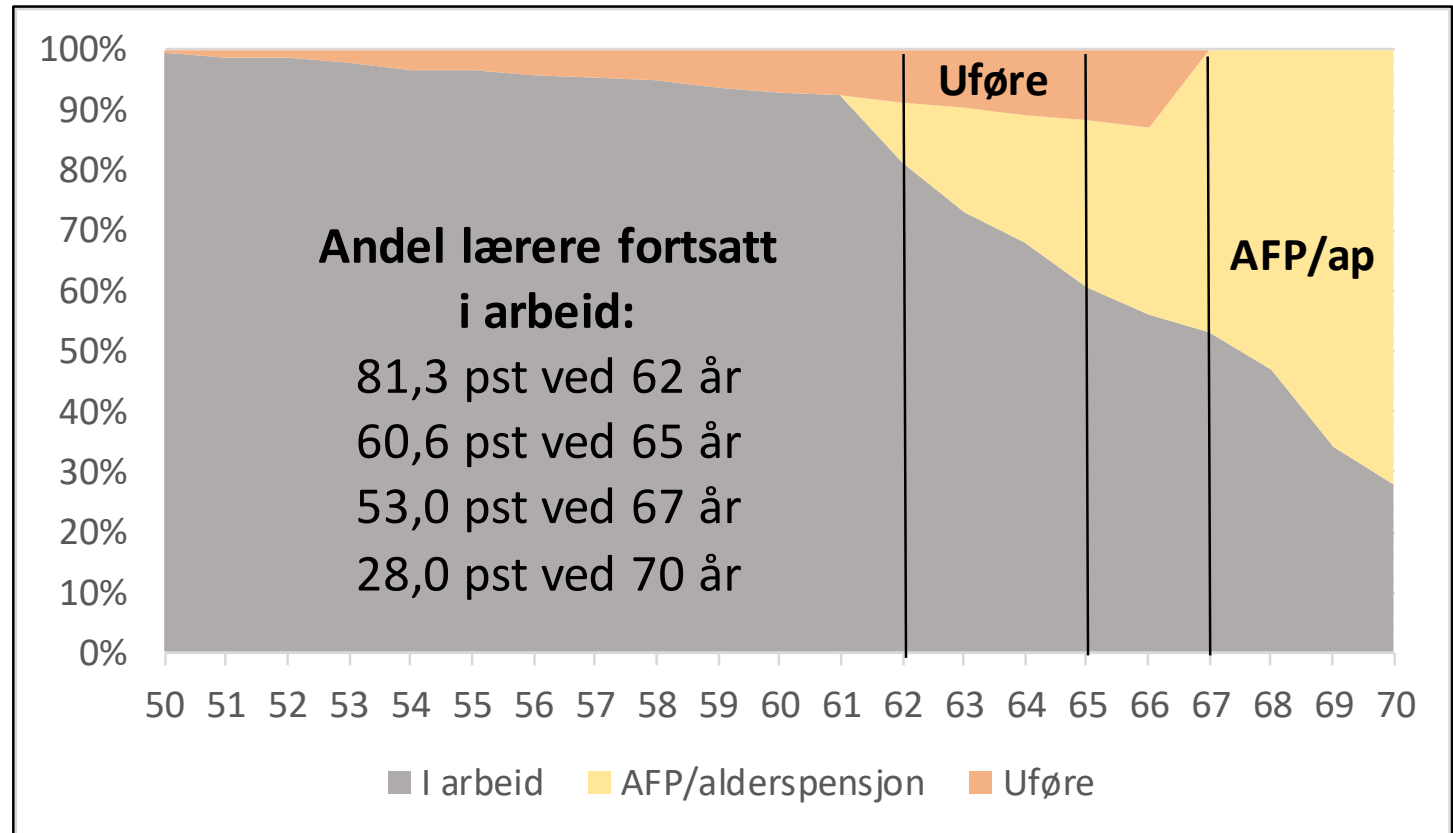
Forventet pensjonering for 50-åring i skolesektoren vurdert i 2015
(en 50-åring i 2015 er 67 år i 2032)

Omfatter all pensjonering fram til fylte 70 år: Uføre, AFP, særalder, 85-årsgrense og alderspensjon.
Figuren viser første pensjonsuttak, dvs. at lærere står lenger i arbeid enn tallene viser fordi mange kombinerer delvis uførepensjon eller del-AFP med deltidsarbeid

Faktisk avgang 2016:

Inkluderer vi de som jobber 60 pst deltid eller mer og kombinerer dette med del-AFP, er 38 pst av lærerne i arbeid ved fylte 67 år

Kilde: SPK

Forhandlinger gir aldri full uttelling

Bra eller ganske bra:

- Yngre kan kompensere raskere for levealdersjusteringen **viktigst**
- 5,7 pst og 18,1 pst
- Regulering med lønnsvekst, også for oppsatte
- Fleksibelt uttak av oppsatt rett i brutto, uttakseffekt etter 67 år
- Snur på strengere samordning av oppsatt brutto med privat AFP
- Særaldersgrenser
- Alderspensjon til uføre

OK, men burde vært bedre:

- Tidligpensjonstillegg 1963-70
- Betinget tjenstepensjon
- Individuell garanti 1959-62

Kan ikke vurderes isolert:

- Individuell garanti 1963-67
- Samordningsreglene
- Ses sammen med god kompensasjon for 1963-kullet som får full AFP

Over 360.000
medlemmer!

Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede

POLITIETS
FELLESFORBUND

Skatterevisorenes forening

